

YERLİ HALKIN BOŞ ZAMAN DAVRANIŞINDA KÜLTÜREL YAPININ YERİ: ESKİŞEHİR ÖRNEĞİ

Seda ÇOBAN¹ Çağıl Hale ÖZEL²

Özet

Bu çalışmanın amacı, Eskişehir'in sahip olduğu kültürel yapının yerli halkın boş zaman faaliyetlerine katılımını nasıl şekillendirdiğini ortaya koymaktır. Çalışma, 2020 yılının Haziran-Temmuz aylarında Eskişehir'deki yerli halktan belirlenmiş 27 kişi ile yüz yüze görüşme yapılarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, betimsel ve tematik analiz yöntemleriyle değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda Eskişehir'in en önemli kültürel yapısının hamam ve kahvehane kültürü olduğu anlaşılmıştır. Elde edilen verilere göre yerli halkın, boş zamanlarında en çok sosyal ve kültürel faaliyetlere katıldıkları saptanmıştır. Dolayısıyla, Eskişehir'in sahip olduğu kültürel yapının yerli halkın boş zaman değerlendirme alışkanlıklarını birçok yönden etkilediği, halkın boş zaman değerlendirme faaliyetlerinde Eskişehir'in kültürüne özgü birçok ögenin önemli ölçüde yansıması olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Kültür, boş zaman değerlendirme, yerli halk, Eskişehir

Geliş Submitted 13.01.2022

Kabul Accepted 08.07.2022

Abstract

The purpose of this study is to reveal how the cultural structure of Eskişehir shape the participation of local people in leisure activities. The study was carried out by face-to-face interviews with 27 local people in Eskişehir in June-July 2020. The study was carried out by making face to face interviews with 27 local people from Eskişehir in June-July 2020. The interviews were evaluated using the descriptive analysis and thematic methods. As a result of the study, it was understood that the most important cultural structure of Eskişehir is the bath and coffeehouse culture. According to the data obtained, it was determined that the local people of Eskişehir mostly participated in social and cultural activities in their leisure time. Therefore,

¹ Anadolu Üniversitesi Turizm İşletmeciliği, sedacoban@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2884-8081

² Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, chkayar@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4898-0867

it has been observed that the cultural structures of Eskişehir affects the leisure time habits of the local people in many ways, and that many factors specific to Eskişehir's culture are significantly reflected in the leisure activities of the people.

Keywords: Culture, recreation, aboriginal people, Eskişehir

1. Giriş

Kültür, sınırları oldukça geniş olup insanlar arası etkileşimden doğan ve gelişen toplumsal bir üründür. Bu nedenle, toplumun parçasını oluşturan insanlar, kültürü zamanla öğrenerek kendinden sonra gelecek nesillere aktarmaktadırlar. Aynı zamanda kültür, yeme, içme, giyim-kuşam, eğlence, iletişim biçimi, sevgi, saygı ve inanç gibi hayatın her alanında insanı kuşatan duyu ve düşüncelerin yaşama yansıyan halidir (Göçer, 2012). Başka bir deyişle kültür, içinde bulunduğu toplumun üyelerinin giyim tarzlarını, aile yaşamlarını, çalışma biçimlerini, dinsel törenlerini yansıtmaktadır (Giddens, 2009). Bunların yanı sıra toplumların sahip olduğu kültürel yapılar, insanların boş zamanlarını değerlendirme biçimlerini de etkilemektedir. Diğer bir ifadeyle, aynı kültüre sahip olan bireylerin, günlük yaşamları, aralarındaki etkileşim, aktiviteler ve alışkanlıkları içinde buldukları kültürel yapıya göre şekillenmektedir (Kül Avan ve Karaküçük, 2019). Kültürel yapı, toplum hayatındaki örf ve adetleri, gelenek-görenekleri, yerleşmiş normları kapsamaktadır. Toplumların yaşamlarının nasıl olması gerektiğini ortaya koymaktadır (Erkal, 1984).

Geçmişten günümüze kadar geçen zamanda değişim gösteren boş zaman değerlendirme faaliyetleri de kültürün bir yansıması olarak varlığını sürdürmektedir. Toplumların kültürel yapıları göz önünde bulundurulmaksızın boş zaman değerlendirme faaliyetlerinden söz etmek mümkün değildir (Kılbaş Köktaş, 2004). Öte yandan, toplumların kültürleri birbirinden farklı olduğu için boş zaman değerlendirme faaliyetlerinin içeriği de farklılık göstermektedir. İlkel toplumlarda boş zaman değerlendirme faaliyetleri, insanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerçekleştirdikleri zorunlu faaliyetlerle ilgili olmuştur. Erken dönem kültürlerinde ise boş zaman değerlendirme, seçkinlik ve sınıf ayrımı aracı olarak kendini göstermiştir (Torkildsen, 2005). Orta Çağ'da dinin boş zaman üzerindeki etkisi, açıkça görülmüştür (Leitner ve Leitner, 2004). Rönesans'ın ortaya çıkmasıyla birlikte kültürel bir devrim başlamış (Torkildsen, 2005) ve bu durum, boş zaman değerlendirme faaliyetlerine de yansımıştır. İlkel toplumlardan bu yana var olan boş zaman değerlendirmesi Endüstri Devrimi ile birlikte farklı bir boyut kazanmıştır. Endüstri Devrimi'nin getirdiği otomasyon sistemi, üretimdeki artış, refah seviyesinin gelişmesi

ve insanların boş zamana duydukları ihtiyacın artmasıyla birlikte çalışma saatlerinde azalmalar olmuş ve boş zamanda artış meydana gelmiştir (Karaküçük ve Akgül, 2016). Günümüzde ise teknolojinin gelişmesiyle insanların alışkanlıkları ve yaşam biçimleri değişmiş, bu da haliyle kültürel yapının da farklılaşmasına neden olmuştur. Bir toplumun sahip olduğu kültürün o toplumda yaşayan insanların boş zaman değerlendirme faaliyetleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olması nedeniyle, kültürel yapıdaki değişim, boş zaman kullanımı alışkanlıklarını da değiştirebilecektir (Okumuş, 2013).

Alanyazın incelendiğinde, yerli halkın boş zaman değerlendirme biçimlerini konu alan çalışmalara (Kurar ve Baltacı, 2014; Kurar, 2020; Güçer, Altınöz ve Çelikkanat Paslı, 2019; Türker, Ölçer ve Aydın, 2016) rastlanmaktadır. Öte yandan, Eskişehir'in yerli halkının boş zaman değerlendirme alışkanlıklarını konu alan çalışmaların sınırlı sayıda olması dikkat çekmektedir. Söz konusu çalışmalar (Okumuş, 2013; Okumuş, 2015) Odunpazarı ilçesiyle sınırlı tutulmuştur. Dolayısıyla, Eskişehir'in yerli halkının boş zaman değerlendirme alışkanlıklarına yönelik güncel ve kapsamlı çalışmalara rastlanmamıştır. Bu bağlamda 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti seçilen Eskişehir'in (Eskişehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022) sahip olduğu kültürel yapıların, yerli halkın boş zaman faaliyetlerine katılım alışkanlıklarını nasıl şekillendirdiğini incelemek, araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

Eskişehir'in sahip olduğu kültürel yapının yerli halkın boş zaman değerlendirme alışkanlıklarını nasıl şekillendirdiğinin ortaya konulmasının amaçlandığı bu çalışmada, öncelikle kültürün tanımı ve öğelerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Ardından boş zaman ve rekreasyon kavramlarının kültürle ilişkisi açıklanmıştır. Çalışmada izlenen araştırma yöntemi doğrultusunda elde edilen bulgular tartışılarak yorumlanmış ve gelecekteki araştırmalara, turizm ve rekreasyon işletmelerine ve yerel yönetimlere öneriler sunulmuştur. Bu çalışmanın, Eskişehir'de yerli halkın boş zaman faaliyetlerine katılımında etkili olan kültürel arka planın ortaya çıkarılması açısından önem arz ettiği belirtilebilir. Ek olarak, çalışmadan elde edilen sonuçların, Eskişehir'in kültürel yapısını yansıtan boş zaman değerlendirme alışkanlıklarının korunması ve sürdürülmesi için yerel yönetimlere ve rekreasyon işletmelerine yol gösterici olması beklenmektedir.

2. Kültürün Rekreasyona Yansımaları

Kültür, bir toplumun oluşturduğu ve nesilden nesile aktardığı değerlerin toplamıdır. Kültürün ifade ediliş biçimi, araştırmacılara göre değişiklik gösterse de tanımlarda değinilen ortak nokta, kültürün insanlar tarafından öğrenilerek gelecek kuşaklara aktarıldığıdır. Bir toplumun sahip olduğu kültür, o topluma ait insanların boş zaman değerlendirme faaliyetleri üzerinde önemli düzeyde etkilidir. Rekreatif faaliyetler incelenirken toplumların kendilerine özgü kültürlerinden izlere rastlamak mümkündür (Kül Avan ve Karaküçük, 2019).

Rekreasyonun, kültürden ayrı bir kavram olarak düşünülmesi olanaklı değildir. Kültür, bir toplumun üyelerinin nasıl giyindiklerini, aile yaşamlarını, çalışma biçimlerini, dinsel törenlerini ve boş zaman aktivitelerini yansıtmaktadır (Giddens, 2009). Dolayısıyla, toplumların kültürel yapıları göz önünde bulundurulmaksızın bir rekreatif aktivitenin varlığından söz etmek mümkün değildir (Kılbaş Köktaş, 2004: 108). Her rekreatif aktivitenin kültürel bir içeriğe sahip olduğunu savunan Dumazedier, *“Boş zamanlarınızı nasıl değerlendirdiğinizi söyleyin size kültürünüzü söyleyeyim”* (Aslan, 2005’ten aktaran Emir, 2012: 28) sözü ile rekreatif aktivitelerin kültürden bağımsız olamayacağını ifade etmektedir. Bu bağlamda, bireylerin gerçekleştirdikleri boş zaman aktivitelerinde kültürün önemli bir yere sahip olduğunu söylemek mümkündür. Toplumların kültürel yapıları birbirlerinden farklı olduğu için rekreatif aktivitelerin anlamı ve içeriği de farklılık gösterebilmektedir (Önal, 2007: 25).

Yerli halkın boş zaman alışkanlıklarının incelendiği çalışmalarda ilgili bölgenin kültüre özgü özellikleriyle ilişkilendirmelerin yapıldığı, boş zaman davranışlarının kültürden ayrı düşünülmediği anlaşılmaktadır. Örneğin, Güçer, Altunöz ve Çelikkanat Paslı (2019) tarafından yapılan çalışmada Giresun yerli halkı tarafından en fazla tercih edilen kapalı alan boş zaman faaliyetlerinin müzik dinlemek, TV seyretmek, bilgisayar-internette vakit geçirmek, arkadaş-akraba ziyaretlerine gitmek ve alışveriş merkezine gitmek olduğu anlaşılmıştır. Yerli halk, açık alan boş zaman faaliyeti olarak en çok araba kullanma, yaylaya gitme, yürüyüş yapma, bahçe işleriyle uğraşma ve yüzme faaliyetinde bulunmaktadır. Şehrin coğrafi yapısı, doğal güzellikleri ve kültürel değerleri ile Karadeniz Bölgesi’nin yayla destinasyonlarından biri olması, bu etkinliklerin tercih edilme nedeni olarak açıklanabilir. Okumuş’un (2013), Eskişehir Odunpazarı Evleri’nde Ramazan gecelerinde insanların boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini ortaya koymaya yönelik çalışmasında, Ramazan Ayı boyunca boş zaman değerlendirmenin, dinlenme, eğlenme, oyun, arkadaşlık, toplumsal münasebetler, eğitim, siyaset, yeme-içme kültürü, sosyalleşme, ekonomi, vakit geçirme, kadın ve aile gibi boyut ve

işlevleri kapsadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okumuş, 2015 yılında yaptığı diğer bir çalışmada ise Eskişehir Odunpazarı Evleri'nde yaz ve kış aylarında, gece ve gündüz, Ramazan ayında ve diğer aylarda insanların boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmada, boş zaman değerlendirme mekânlarında dinlenme, eğlenme, oyun, arkadaşlık, toplumsal münasebetler, eğitim, siyaset, yeme-içme kültürü, sosyalleşme, ekonomi, vakit geçirme, din, kadın ve aile, sanat, müzik, kamuoyu, turizm ve dedikodu gibi boyutlar öne çıkmaktadır.

Eskişehir'i konu alan sınırlı sayıdaki çalışmalar incelendiğinde yerli halkın boş zaman değerlendirme faaliyetlerinin çoğunlukla Odunpazarı ilçesiyle sınırlı olduğu görülmektedir. Eskişehir'in yerli halkının boş zaman değerlendirme alışkanlıklarında kültürün rolünü yansıtan güncel ve kapsamlı araştırmalara ise rastlanmamıştır. Eskişehir'in kültürünü en iyi yerli halkın yansıttığı düşünülerek bu araştırmanın kapsamına Eskişehir'in yerli halkı dahil edilmiştir. Eskişehir'in sahip olduğu kültürel yapının yerli halkın boş zaman değerlendirme alışkanlıklarını nasıl şekillendirdiğinin ortaya konulması amaçlayan bu çalışmanın, alanyazındaki bu boşluğun doldurulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3. Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın amacına ve önemine, araştırmanın evrenine ve örnekleme, verilerin toplanmasına, verilerin analizine ve verilerin inandırıcılığına ilişkin bilgilere yer yerilmiştir.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın temel amacı, Eskişehir'in sahip olduğu kültürel yapının yerli halkın boş zaman faaliyetlerine katılımını nasıl şekillendirdiğini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda belirlenen alt amaçlar ise aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- Yerli halkın boş zaman aktivitelerine katılıp katılmadığını belirlemek, katılıyorsa hangilerine katıldığını ortaya koymak,
- Yerli halkın boş zaman aktivitelerine katılımında etkili olan (olumlu veya olumsuz) faktörlerin neler olduğunu ortaya koymak,

- Eskişehir'in sahip olduğu kültürel yapının yerli halkın boş zaman aktivitelerine katılımını etkileyip etkilemediğini ortaya koymak,
- Yerli halkın katıldığı boş zaman aktivitelerinin Eskişehir'in kültürünü yansıtıp yansıtmadığını belirlemek,
- Eskişehir'deki kadınların ve erkeklerin boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini ortaya koymak.

Alanyazın incelendiğinde kültürün boş zaman aktivitelerine katılımı nasıl şekillendirdiği konusunda Eskişehir'i konu alan çalışmaların sınırlı sayıda olması dikkat çekmektedir. Okumuş (2013), Eskişehir Odunpazarı Evleri'nde Ramazan ayı boyunca insanların boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini belirlemeye yönelik bir çalışma yürütmüştür. Yazar, 2015 yılında yaptığı başka bir çalışmada ise Eskişehir Odunpazarı Evleri'nde yaz ve kış aylarında, gece ve gündüz, Ramazan ayında ve diğer aylarda insanların boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu sınırlı sayıdaki çalışmalar göz önüne alındığında, Eskişehir'in sahip olduğu kültürel yapının yerli halkın boş zaman faaliyetlerine katılım alışkanlıklarını şekillendirmedeki rolünü belirlemek, önemli bir araştırma konusu olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, yerli halkın boş zaman faaliyetlerine katılımında kültürel yapının önemini ortaya çıkarılması, yerel yönetimlerin ve rekreasyon işletmelerinin bölgenin kültürel yapısını yaşatmaları, dikkate almaları, yeni aktivite önerisi getirmeleri ve planlama yapabilmeleri açısından önemlidir.

3.2. Araştırmanın Katılımcıları

Araştırmanın evrenini, Eskişehir'de yaşayan yerli halk oluşturmaktadır. Aynı zamanda, bir göçmen kenti olarak da bilinen Eskişehir'e göçmenler, geldikleri bölgelerin kendine özgü giyim-kuşam, dil, yeme içme alışkanlıkları ve eğlence gibi bazı alışkanlıkları beraberinde getirmiş ve şehrin kültürel dokusunu önemli ölçüde etkilemişlerdir (Şahin, 2011, s. 40). Araştırmaya Eskişehir'in yerli halkının dahil edilmesinin nedeni, yerli halkın zengin bir kültürel yapıya sahip olmasıdır. Araştırma katılımcılarının seçiminde ise Eskişehir'de uzun süre yaşamış olma kriteri göz önünde bulundurulmuştur. Bu durumun nedeni, uzun yıllar Eskişehir'de yaşayan bireylerin şehrin kültürü hakkında daha fazla bilgiye sahip olacağı

varsayımdır. Araştırmaya katılan katılımcılar, 20 yıldan uzun bir süredir Eskişehir’de yaşamaktadır. Zaman ve maliyet açısından evrenin tamamına ulaşmak mümkün olmadığından (Kozak, 2001: 33) örnekleme sürecinden yararlanılmıştır. Bu bağlamda, araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kartopu örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Araştırma kapsamına Eskişehir’in merkez ilçeleri olan Tepebaşı ve Odunpazarı’nda yaşayan yerli halk dahil edilmiştir. Eskişehir’in toplam nüfusu, 871.187’dir. Odunpazarı (404.267) ve Tepebaşı (359.303) ilçeleri, toplam nüfusun yaklaşık %88’ini oluşturmaktadır (Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2021). Bu bağlamda, araştırma kapsamında Tepebaşı ve Odunpazarı ilçelerinin tercih edilmesinin nedeni, bu ilçelerin en fazla nüfus yoğunluğuna sahip olan ilçeler olması ve boş zaman değerlendirme faaliyetleri bakımından zengin kaynaklara sahip olmasıdır.

3.3. Veri Toplama Aracının Oluşturulması

Araştırma verilerinin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. İki kısımdan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formunun ilk kısmında, katılımcıların profilini ortaya koymak amacıyla yaş, cinsiyet, gelir, meslek, eğitim durumu ve medeni durum gibi demografik bilgi sorularına yer verilmiştir. İkinci kısmında ise Eskişehir’in sahip olduğu kültürel yapının yerli halkın boş zaman faaliyetlerine katılım alışkanlıklarını nasıl şekillendirdiğini belirlemeye yönelik altı adet açık uçlu soruya yer verilmiştir. Araştırma soruları, tümevarımsal bir yaklaşım benimsenerek sistematik bir sıralama ile oluşturulmuştur. Görüşme formunun kapsam geçerliliğinin sağlanabilmesi için boş zaman ve rekreasyon alanında uzman olan ve bu konularda çalışmaları bulunan dört akademisyenin görüşüne başvurulmuştur. Uzmanların görüşlerini ifade etmeleri amacıyla araştırmacı tarafından uzman görüş formu hazırlanmıştır. Uzmanların görüşleri neticesinde benzer bulunan ifadeler görüşme formundan çıkarılmış ve ifadelerin anlaşılabilirliğini artırmak amacıyla cümle yapılarında gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Böylece, görüşme sorularına son hali verilmiştir. Görüşme formunun anlaşılabilirliğini ölçmek amacıyla 22 Mayıs 2020 tarihinde Eskişehir’deki yerli halktan iki kişiyle pilot görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Pilot görüşmeler neticesinde anlaşılmayan ifadeler tespit edilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılarak görüşme formuna son hali verilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda hazırlanan ve yanıtı aranan sorular şunlardır:

1. Boş zaman sizin için ne ifade etmektedir?

2. Boş zamanlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz ve bu zaman diliminde ne tür aktivitelere katılıyorsunuz?
3. Boş zaman aktivitelerine katılma durumunuzda etkili olan faktörler nelerdir?
4. Eskişehir'in sahip olduğu kültürel yapılar sizce nelerdir?
5. Eskişehirliilerin katıldıkları boş zaman aktivitelerinde onların kültüründen izlere rastlamak mümkün müdür? Mümkün ise bu aktiviteler nelerdir?
6. Eskişehir'de yaşayan kadınlar boş zamanlarında neler yapar?
7. Eskişehir'de yaşayan erkekler boş zamanlarında neler yapar?
8. Eskişehir'in sahip olduğu kültürel yapılar sizin boş zaman aktivitelerine katılımınızı ne yönde (nasıl) etkiliyor? Boş zamanlarınızda Eskişehir'de ne gibi kültürel aktivitelere katılıyorsunuz?/ Bu aktivitelere yalnız mı katılıyorsunuz? Veya kiminle/kimlerle katılıyorsunuz?

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, 17 Haziran-14 Temmuz 2020 tarihleri arasında Eskişehir'de yaşayan yerli halk ile yüz yüze görüşülerek elde edilmiştir. Görüşmeler, katılımcıların iş yerlerinde, evlerinde ve kafelerde sessiz bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar ile görüşme yapmadan önce telefon aracılığıyla iletişime geçilerek araştırma hakkında bilgiler verilmiştir. Daha sonra katılımcıların müsaitlik durumları dikkate alınarak görüşme için randevu alınmıştır. Verilerin doygunluk noktasına ulaştığı (tüm sorulara verilen yanıtların tatmin edici bir noktaya ulaştığı) noktada veri toplama durdurulmuştur. Tepebaşı ve Odunpazarı ilçelerinde önceden belirlenen yerlerde ve zamanlarda toplam 27 kişiden veri toplanmıştır. Görüşme süreleri Tablo 1'de belirtilmiştir. Görüşmeye başlamadan önce katılımcılara araştırmanın amacı, boş zaman ve kültür kavramları ile ilgili kısa bilgiler verilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Bu aşamada, katılımcılara kaynak kişi bilgi formu doldurtulmuş ve ses kaydı için yazılı izinleri alınmıştır. Daha sonra veriler, ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşme esnasında kullanılan ses kayıtları ve araştırmacının notları yazıya dökülmüş ve deşifre metinleri oluşturulmuştur. Katılımcıların gerçek isimleri gizlenip 1'den 27'ye kadar numaralandırılmıştır. Görüşmeye

katılan katılımcıların demografik özelliklerine ve görüşme sürelerine ilişkin bilgilere, Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri ve Görüşme Süreleri

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Meslek	Görüşme Süresi (dk)
K1	55	Erkek	Evli	Lisans	Memur	37:31
K2	28	Erkek	Evli	Ön Lisans	İşçi	33:06
K3	27	Kadın	Evli	Ön Lisans	Ev Hanımı	18:17
K4	42	Erkek	Evli	Lise	Servis Personeli	17:51
K5	37	Erkek	Evli	Ön Lisans	Kamu İşçisi	25:31
K6	31	Erkek	Evli	Lise	İşçi	19:38
K7	54	Erkek	Evli	Ön Lisans	Birim Amiri	49:18
K8	29	Erkek	Bekâr	Lisans	Resepsiyonist	24:25
K9	47	Kadın	Evli	Lise	Ev Hanımı	15:38
K10	45	Kadın	Evli	Lise	Ev Hanımı	21:01
K11	44	Kadın	Evli	Lise	Ev Hanımı	35:38
K12	58	Kadın	Evli	İlkokul	Ev Hanımı	27:00
K13	28	Kadın	Evli	Lisans	Ev Hanımı	9:17
K14	45	Kadın	Bekâr	Lise	Kamu İşçisi	12:34
K15	36	Kadın	Bekâr	Lise	Yönetici Asistanı	22:59
K16	38	Kadın	Evli	Yüksek Lisans	Ev Hanımı	10:08
K17	40	Kadın	Evli	Lise	Ev Hanımı	14:04
K18	39	Erkek	Evli	Ortaokul	Fırıncı	13:26
K19	26	Erkek	Bekâr	Ön Lisans	Kuaför	13:28
K20	35	Kadın	Bekâr	Lise	Güvenlik	27:29
K21	23	Erkek	Bekâr	Lise	İşçi	16:36
K22	19	Erkek	Bekâr	Lise	Servis Personeli	7:18
K23	43	Erkek	Evli	Ön Lisans	İşçi	13:34
K24	27	Kadın	Bekâr	Lise	Kamu işçisi	10:29

K25	36	Kadın	Bekâr	Lisans	Temizlik Görevlisi	18:05
K26	33	Kadın	Evli	Ön Lisans	Ev Hanımı	20:12
K27	39	Kadın	Evli	İlkokul	Ev Hanımı	10:50

3.5.Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler, betimsel ve tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 224). Tematik analiz ise içerik analizi olarak ifade edilen verilerin betimsel yaklaşımla sunulmasıyla birlikte kodların belirlenmesi, kodlardan kategorilere kategorilerden temalara ulaşılmasıdır (Tutar ve Erdem, 2020, s. 387).

Analiz aşamasında ilk olarak ses kaydı ve el ile tutulan notlar hiçbir değişiklik yapılmadan araştırmacılar tarafından yazıya dökülmüştür. Araştırmacılar, elde ettiği verileri inceleyerek anlamlı bölümlere ayırmış ve her bölümün kavramsal olarak ne anlam ifade ettiğini bulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 228). Daha sonra ifadelerin tekrar etme sıklığına göre kodlar oluşturulmuştur. Oluşturulan kodlar, araştırmacılar tarafından derinlemesine incelenmiş ve ortak özelliklerine göre temalar ve alt temalar oluşturulmuştur. Sonuç olarak araştırma kapsamında altı ana tema ve 33 alt tema ortaya çıkmıştır. Belirlenen tema ve alt temalara Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2: Temalar ve alt temalar

Temalar		Alt Temalar
Tema 1	Boş zamanın anlamı	Algılanan özgürlük
		Aktiviteler
		Algılanan fayda
Tema 2		Dinlenme amaçlı faaliyetler
		Kültürel faaliyetler
		Sosyal faaliyetler

	Boş zaman değerlendirme	Sportif faaliyetler
		Kişisel faaliyetler
		Kapalı alan faaliyetleri
		Turistik faaliyetler
		Açık alan faaliyetleri
		Teknoloji içerikli faaliyetler
		İmece usulü yardımlaşmalar
Tema 3	Boş zaman aktivitelerine katılma durumunu etkileyen faktörler	Toplumsal faktörler
		Fırsat faktörleri
		Ekonomik faktörler
		Demografik faktörler
		Kişisel faktörler
		Mesleki faktörler
Tema 4	Eskişehir'in sahip olduğu kültürel yapılar	Maddi Kültür
		Manevi Kültür
Tema 5	Eskişehir'de yaşayan kadınların boş zamanlarında yaptıkları aktiviteler	Sosyal faaliyetler
		İmece usulü yardımlaşmalar
		Kişisel faaliyetler
		Kültürel faaliyetler
		Açık alan faaliyetleri
		Sportif faaliyetler
Tema 6		Sosyal faaliyetler
		Açık alan faaliyetleri
		Sportif faaliyetler
		Turistik faaliyetler

	Eskişehir’de yaşayan erkeklerin boş zamanlarında yaptıkları aktiviteler	Kapalı alan faaliyetleri
		Kişisel faaliyetler

3.6.Verilerin İnanırcılığı

Nitel araştırmalarda verilerin inandırcılığını sağlamak ve araştırmanın olası ve aktarılabılır olduğunu açıklayabilmek için birtakım ölçütler bulunmaktadır (Glesne, 2013: 65-66). Araştırmanın inandırcılığının sağlanmasında en yaygın iki ölçüt, geçerlilik ve güvenilirliktir (Yıldırım ve ŐimŐek, 2011: 255). Bu araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla birtakım yöntemlerden yararlanılmıştır. Öncelikle araştırma konusuna uygun olduğu dūřünlen yöntem seçilmiştir. Bununla birlikte, grūřme sorularının hazırlanması aşamasında konu ile ilgili uzman grūřlerine başvurulmuş ve uzman grūřleri dikkate alınarak sorularda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ardından, grūřme sorularının anlaşılabilirliğini ölçmek amacıyla pilot grūřmeler geekleştirilmiş ve pilot grūřmeler neticesinde sorular yeniden gözden geçirilmiştir. Grūřme yapılan katılımcıların onayları alınmış ve araştırmanın yapı geçerliliğini artırmak amacıyla katılımcılara araştırmanın her aşamasıyla ilgili detaylı bilgiler verilmiştir (Yıldırım ve ŐimŐek, 2011: 259). Grūřmelerden elde edilen veriler neticesinde doygunluk noktasına ulaşıldığı anlaşılmış ve veri toplama işlemi sonlandırılmıştır.

4. Bulgular

Bu başlık altında katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgulara ve Eskişehir’de yerli halkın boş zaman değerlendirmesinde kültürün etkileri ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Katılımcı profilini 19 ile 58 yař arasında yer alan bireyler oluşturmaktadır. Grūřme yapılan katılımcılardan 15’i kadın, 12’si erkektir. Katılımcıların çođu evlidir. Kadın katılımcılar arasında 10 ev hanımı, iki kamu işçisi, bir yönetici asistanı, bir güvenlik görevlisi ve bir de temizlik görevlisi bulunmaktadır. Erkek katılımcılar arasında ise dört iřçi, iki servis personeli, bir kamu işçisi, bir birim amiri, bir resepsiyonist, bir fırıncı, bir memur ve bir de kuaför bulunmaktadır. Katılımcıların eğitim durumları ise ilkokul (2), ortaokul (1), lise (12), ön lisans (7), lisans (4) ve yüksek lisans (1) düzeyindedir.

4.1. Eskişehir'de Yerli Halkın Boş Zaman Değerlendirmesinde Kültürün Etkileri İle İlgili Bulgular

Elde edilen temalara aşağıda tablolar halinde yer verilmiştir.

4.1.1. Boş Zamanın Anlamı

Katılımcılara yöneltilen “Boş zaman kavramı sizin için ne ifade etmektedir?” sorusuna verilen yanıtlar incelenmiştir. Yapılan analizler doğrultusunda “boş zamanın anlamı” ana teması ve bu ana tema altında “algılanan özgürlük”, “aktiviteler” ve “algılanan fayda” olmak üzere toplam üç alt tema belirlenmiştir. Bu alt temaların altında ise ifadelerin tekrar etme sıklığına göre kodlar yer almaktadır. Tablo 3’te “boş zamanın anlamı” ana teması altında yer alan alt temalara ve kodlara yer verilmiştir.

Tablo 3. Boş zamanın anlamı (Tema 1)

Tema 1	Alt Temalar	Kodlar
	Algılanan özgürlük	-Dinlenmek (11) -Kendine zaman ayırmak (7) -İşten geriye kalan zaman (5) -Farklı bir şeyle uğraşmak (1) -Kendimi iyi hissettiğim işlerle uğraştığım zaman (1) -Kendim için güzel bir şeyler yapmak (1) -İzin günü (1)
		-Kitap okumak (5) -Çocuklarla zaman geçirmek (3) -Aile ve arkadaşla zaman geçirmek (3) -Spor yapmak (1) -Hobilerle ilgilenmek (1) -Aile ziyaretleri (1)

Boş zamanın anlamı	Aktiviteler	-Uyku vaktine kadar geçen sürede yapılan aktiviteler (1) -Evde zaman geçirmek (1) -Aktiviteye katılmak (1) -Müzik dinlemek (1) -TV izlemek (1) -El işi yapmak (1) -Tatil yapmak (1) -Gezmek (1) -Piknik yapmak (1)
	Algılanan fayda	-Verimli geçirilen zaman (1) -Değerlendirilmesi gereken zaman (1)

Katılımcılar için boş zaman, en fazla algıladıkları özgürlüğü ve aktiviteyi ifade etmektedir. Algılanan özgürlük ve aktiviteyi ise algılanan fayda takip etmektedir. Katılımcılardan K7, konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: “*Boş zaman benim için dinlenmek demek. Hafta içi çok yorulduğum için dinlenmekten başka bir şeyi ifade etmiyor benim için*” (K7). Boş zamanın aile ve arkadaşlarla zaman geçirmek anlamına geldiğini ifade eden K23’ün görüşleri ise şu şekildedir: “*Ben çalışan biri olduğum için benim için boş zaman, ailemle ve arkadaşlarımla geçirdiğim zaman demek*” (K23). Boş zamanın kendisi için kitap okumak anlamına geldiğini vurgulayan K16’nın görüşleri şu şekildedir: “*Boş zaman denince aklıma kitap okumak geliyor. Çünkü ben boş zamanlarımı ağırlıklı olarak kitap okuyarak geçiririm*” (K16). Boş zamanın verimli geçirilen zaman olduğunu vurgulayan K20, görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: “*Bence boş zaman, verimli geçirilen zaman dilimidir*” (K20).

4.1.2. Boş Zaman Değerlendirme

Katılımcıların boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini ortaya koymak amacıyla yöneltilen “Boş zamanlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz ve bu zaman diliminde ne tür aktivitelere katılıyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtlar incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda “boş zaman değerlendirme” ana teması ve bu ana tema altında “sosyal faaliyetler”, “kültürel faaliyetler”, “sportif faaliyetler”, kişisel faaliyetler”, “kapalı alan faaliyetleri”,

“turistik faaliyetler”, “açık alan faaliyetleri”, “teknoloji içerikli faaliyetler”, “dinlenme amaçlı faaliyetler” ve “imece usulü yardımlaşmalar” olmak üzere toplam 10 alt tema belirlenmiştir. Bu alt temaların altında ise ifadelerin tekrar etme sıklığına göre kodlar yer almaktadır. Tablo 4’te “boş zaman değerlendirme” ana teması altında yer alan alt temalara ve kodlara yer verilmiştir.

Tablo 4. Boş zaman değerlendirme (Tema 2)

Tema 2	Alt Temalar	Kodlar
Boş zaman değerlendirme	Sosyal faaliyetler	Arkadaşlarla buluşmak/zaman geçirmek (20) -Çocuğuyla zaman geçirmek (13) -Gezmek (7) -Kahvehaneye gitmek (6) -Aileyle vakit geçirmek (4) -Konsere gitmek (4) -Sosyal aktivitelere katılmak (3) -Tavla oynamak (3) -Okey oynamak (3) -Güne katılmak (3) -Aile ziyaretleri yapmak (3)
	Kültürel faaliyetler	-Hamama gitmek (16) -Sinemaya gitmek (11) -Tiyatroya gitmek (9) -Müzeye gitmek (3) -Odunpazarı Evleri’ni gezmek (2) -Operaya gitmek (2) -Kültür turlarına katılmak (1) -Gezilere katılmak (1) -Keman resitaline gitmek (1) -Kültürel faaliyetlere katılmak (1)

		<ul style="list-style-type: none"> -Halk oyunlarını izlemek (1) -Sergiye katılmak (1) -Festivale katılmak (1) -Belediyenin düzenlediği etkinliklerine katılmak (1)
	Sportif faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> Yürüyüş yapmak (15) -Spor yapmak (12) -Yüzmek (8) -Bisiklet sürmek (5) -Koşu yapmak (1) -Pilates yapmak (1) -Voleybol oynamak (1) -Halı saha maçı yapmak (1)
	Kişisel faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> -Kitap okumak (16) -Kendine zaman ayırmak (5) -Hobilerle ilgilenmek (4) -Müzik dinlemek (3) -Araştırma yapmak (2) -Şiir okumak (1) -Gazete okumak (1) -El işi yapmak (1) -Kişisel bakım yapmak (1)
	Kapalı alan faaliyetleri	<ul style="list-style-type: none"> -TV izlemek (19) -Kafeye gitmek (3) -Evde zaman geçirmek (2) -Alışveriş merkezine gitmek (2) -Maç izlemek (2)
	Turistik faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> -Tatil yapmak (15) -Şehir dışına seyahat etmek (4) -Denize gitmek (3) -Günübirlik seyahat etmek (2)

	Açık alan faaliyetleri	-Piknik yapmak (8) -Sebze/çiçek yetiştirmek (4) -Bahçede oturmak (2) -Köyde zaman geçirmek (2) -Parka gitmek (2) -Doğa etkinliklerine katılmak (2)
	Teknoloji içerikli faaliyetler	-Sosyal medya kullanmak (16) -İnternet oyunları oynamak (1)
	Dinlenme amaçlı faaliyetler	-Dinlenmek (7) -Uyumak (1)
	İmece usulü yardımlaşmalar	Kışlık hazırlıklar yapmak -Tarhana yapmak (2) -Konserve yapmak (1) -Salça yapmak (1)

Katılımcılar, boş zamanlarını en fazla sosyal, kültürel, sportif, kişisel, kapalı alan, turistik, açık alan ve teknoloji içerikli faaliyetlere katılarak değerlendirmektedir. Dinlenme amaçlı faaliyetler ve imece usulü yardımlaşmalar ise yerli halkın daha az katıldığı boş zaman faaliyetlerindedir. Boş zamanlarında arkadaşlarıyla zaman geçirdiğini ifade eden K16'nın konu ile ilgili görüşleri şu şekildedir: *"Boş zamanlarımda en çok arkadaşlarımla buluşup, onlarla sohbet etmeyi seviyorum"* (K16). Boş zamanlarında hamama gitmeyi tercih eden katılımcılardan K5 ise görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: *"Eskişehir hamamları ile meşhurdur. Boş zamanlarımızda mümkün olduğu kadar arkadaşlarımızla toplu bir şekilde hamama gidiyoruz. Şu anda virüs nedeniyle gidemiyoruz ancak risk ortadan kalkınca en kısa zamanda yapabileceğimiz bir aktivite"* (K5). K2, boş zamanlarında yüzmeye gittiğini şu sözleriyle ifade etmektedir: *"Mesaim bittikten sonra yüzmeye gidiyorum genelde. Şu an havuzlar kapalı olduğu için gidemiyorum ama normal şartlarda haftada üç gün yüzmeye gidiyorum"* (K2). Boş zamanlarında kendine zaman ayırdığını ifade eden K11'in görüşleri ise şu şekildedir: *"Haftada bir günü kendime ayırıyorum. Mesela o gün kendime bakım yapıyorum,*

hamama gidiyorum mutlaka. Kremlerimi sürerim, saç bakımımı, cilt bakımımı yaparım. Gideceğim bir yer varsa süslenip oraya giderim” (K11).

4.1.3. Boş Zaman Aktivitelerine Katılma Durumunu Etkileyen Faktörler

Katılımcıların boş zaman aktivitelerine katılmalarında etkili olan faktörleri belirlemek amacıyla yöneltilen “Boş zaman aktivitelerine katılma durumunuzda etkili olan faktörler nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda “boş zaman aktivitelerine katılma durumunu etkileyen faktörler” ana teması ve bu ana tema altında “toplumsal faktörler”, “fırsat faktörleri”, “ekonomik faktörler”, “demografik faktörler”, “kişisel faktörler” ve “mesleki faktörler” olmak üzere altı alt tema belirlenmiştir. Bu alt temaların altında ise ifadelerin tekrar etme sıklığına göre kodlar yer almaktadır. Tablo 5’te “boş zaman aktivitelerine katılma durumunu etkileyen faktörler” ana teması altında yer alan alt temalara ve kodlara yer verilmiştir.

Tablo 5. Boş zaman aktivitelerine katılma durumunu etkileyen faktörler (Tema 3)

Tema 3	Alt Temalar	Kodlar
	Toplumsal Faktörler	-Çocuk (13) -Aile (12) -Kültür (10) -Arkadaşlar (8) -Statü farkı (1)
	Fırsat Faktörleri	-Zaman (16) -Yaşam koşulları (1) -Ortamın sessizliği (1) -Ulaşım (1) -Teknoloji (1) -Doğa şartları (1) -Aktivitelerin cazibesi (1)
	Ekonomik faktörler	-Gelir (17) -Meslek (4)

Boş zaman aktivitelerine katılma durumunu etkileyen faktörler	Demografik faktörler	-Eğitim (9) -Yaş (5) -Cinsiyet (3) -Medeni durum (2)
	Kişisel Faktörler	-Sağlık durumu (2) -Yetiştirilme tarzı (1) -Alışkanlıklar (1) -Ruh hali (1)
	Mesleki Faktörler	-İş yoğunluğu (2) -İş stresi (1) -Ücretli izin (1)

Katılımcıların boş zaman faaliyetlerine katılmalarında en fazla toplumsal faktörler, fırsat faktörleri, ekonomik faktörler ve demografik faktörler etkili olmaktadır. Kişisel faktörler ve mesleki faktörler ise katılımcıların boş zaman faaliyetlerine katılmalarında daha az etkili olmaktadır.

Boş zaman faaliyetlerine katılmada çocuk sahibi olmanın engel olduğunu ifade eden K16'nın görüşleri şu şekildedir: *"İki çocuğum olduğu için onlar etkiliyor daha çok. Onlara bakacak kimse olmadığında, eşim de müsait değilse çocuklar beni engelliyor genellikle"* (K16). Boş zaman faaliyetlerine katılmada zaman faktörünün etkili olduğunu öne süren K20, görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: *"Zaman çok önemli. Bir faaliyete katılmak için zamanının olması gerekiyor. Ama Türkiye'de çalışma şartlarından dolayı pek zaman bulamıyoruz bir şey yapmaya. Çalışma zamanı dışında da insanlar evleriyle, çocuklarıyla ilgilenmek zorunda kalıyor"* (K20). Boş zaman faaliyetlerine katılmada düşük gelirin bir engel olduğunu ifade eden katılımcılardan K9'un görüşleri şu şekildedir: *"Gelir beni çok fazla etkiliyor. O kadar çok yapmak istediğim şey var ki maddiyat açısından yapamıyorum"* (K9). Boş zaman faaliyetlerine katılmada eğitim faktörünün etkili olduğunu belirten K5 ise görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: *"Eğitim durumu mutlaka etkiliyor. Mesela üniversite okuyan bir insanın aktiviteye katılmak için elinde birçok imkân var. Okulun düzenlediği birçok aktiviteye katılabilir. Yani eğitim durumu yükseldikçe aktivite alanı genişliyor bence"* (K5).

4.1.4. Eskişehir'in Sahip Olduğu Kültürel Yapılar

Eskişehir'in sahip olduğu kültürel yapıları belirlemek amacıyla katılımcılara yöneltilen "Eskişehir'in sahip olduğu kültürel yapılar sizce nelerdir?" sorusuna verilen yanıtlar incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda "Eskişehir'in sahip olduğu kültürel yapılar" ana teması ve bu ana tema altında "maddi kültür" ve "manevi kültür" olmak üzere toplam iki alt tema belirlenmiştir. Bu alt temaların altında ise ifadelerin tekrar etme sıklığına göre kodlar yer almaktadır. Tablo 6'da "Eskişehir'in sahip olduğu kültürel yapılar" ana teması altında yer alan alt temalara ve kodlara yer verilmiştir.

Tablo 6. Eskişehir'in sahip olduğu kültürel yapılar (Tema 4)

Tema 4	Alt Temalar	Kodlar	
		Yeme-içme	-Çibörek (20) -Mantı (5) -Balaban köfte (4) -Göbete (4) -Tatar böreği (2) -Met helvası (2) -Tirit (1) -Kalabak suyu (1) -Pişi (1) -Koşniçka (1) -Dızmana (1) -Kırma (1)
	Maddi kültür	Tarihi, Kültürel ve Sanatsal Yapılar	-Odunpazarı Evleri (21) -Müzeler (18) -Türk Dünyası Bilim, Kültür ve Sanat Merkezi (2) -Yazılıkaya (Midas Anıtı) (1)

Eskişehir'in sahip olduğu kültürel yapılar		Gezilecek-Görülecek Yerler	-Porsuk Çayı (3) -Sazova Parkı (2) -Frig Vadisi (1) -Dorlion (1) -Atlıhan Çarşısı (1) -Kentpark (1)
		Diğer	-Lületaş (8)
		Dini Yapılar	-Kurşunlu Camii (2) -Seyyid Battal Gazi türbesi (2) -Alaeddin Camii (1)
	Manevi Kültür	Düğün gelenekleri	-Damat kaldırma (9) -Çiftetelli oyunu (8) -Gelin hamamı (7) -Gelin çıkarma (4) -Sandığa oturma (4) -Kapı kilitleme (4) -Sokak düğünleri (3) -Kaval havası (3) -Kına gecesi (2) -Damat tıraşı (2) -Simit parası (2) -Toprak bastı parası (1)
		Sosyal ve Kültürel Etkinlikler	-Hamam kültürü (23) -Kahvehane kültürü (22) -Mahalle kültürü (1) -Kafe kültürü (2)
		Ramazan gelenekleri	-Ramazan şenlikleri (7) -İftar davetleri (6) -Bayram gezmeleri (5) -Hacivat-Karagöz (4) -Osmanlı şerbeti (2) -Macun (2)

		Etkinlikler	-Festivaller (9) -Şenlikler (4)
		Yöresel Giysiler	-Şalvar (5) -Sarka (3) -Bindallı (3)
		Önemli Şahsiyetler	-Seyyid Battal Gazi (2) -Yunus Emre (2) -Nasreddin Hoca (2) -Mithat Körler (1) -Eşek Kulaklı Midas (1)
		İmaj	-Öğrenci şehri (8)
		Önemli Günler	-Eskişehir'in Kurtuluş Günü (3) -Yunus Emre'yi Anma Günü (2)
		Gösteri Sanatları	-Opera (1) -Bale (1) -Konser (1) -Tiyatro (1)
		Yerli Halkın Davranışı	-Halkın yardımseverliği (2) -Halkın misafirperverliği (1)
		Diğer	-Okur-yazar oranının yüksek olması (2)

Eskişehir'in kültürel yapıları maddi ve manevi olarak iki kategori altında incelenmiştir. Eskişehir'in sahip olduğu maddi kültürel yapılar arasında yeme-içme, tarihi, kültürel ve sanatsal yapılar, gezilecek-görülecek yerler, diğer ve dini yapılar ön plândadır. K6, konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Eskişehir'in en önemli yemek kültürü, çibörek. Tatarlara özgü bir yemektir. Eskişehirililer çok sever. Hemen hemen her evde yapılır çibörek”* (K6). K14 ise Odunpazarı Evleri ile ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Odunpazarı Evleri tarih kokuyor. Ben onun içine her girdiğimde kendimi kaybediyorum. Tarihi yaşattığını hissediyorum. Oraya gittiğim zaman çok farklı hissediyorum”* (K14). Müzelerin kültürel bir

değer olduğunu ifade eden K19'un görüşleri şu şekildedir. *“Eskişehir'in müzeleri kültürel bir değer. Ama hepsine gidemedim ben. Atatürk Müzesi'ne gittim. Bir de Odunpazarı Evleri'ni geziyorum o kadar. Evle uğraşmaktan vakit kalmıyor bir şey yapmaya”* (K19).

Eskişehir'in manevi kültürel yapıları arasında düğün gelenekleri, sosyal ve kültürel etkinlikler, Ramazan gelenekleri, etkinlikler, yöresel giysiler, önemli şahsiyetler, imaj, önemli günler, gösteri sanatları, yerli halkın davranışı ve diğer unsurlar ön plândadır. K15'in konu ile ilgili görüşleri şu şekildedir: *“Damat kaldırma geleneği var. Kına gecesi bittikten sonra gece yarısı gelin ve arkadaşları, ellerinde teflerle, davullarla erkek evine gider. Ev uzaksa iki sokak ileride arabalardan inip hem şarkı söyleyerek hem davul çalarak gidilir. Gelin damadın eline kına yakar, oyunlar oynarız. Daha sonra damadın babası gelenlere simit parası verir. Açık fırın olursa simit alıp kahvaltıda yenir. Bu gelenek halâ devam ediyor”* (K15). Eskişehir'in hamam kültürü ile ilgili olarak K20, görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Hamam kültürü çok fazla Eskişehir'de. Halk haftada bir veya 15 günde bir hamama gidiyor. İnsanlar hamamda farklı insanlarla tanışıp kaynaşıyor. Hamam kültürü biraz değişti tabii. İçimize çok fazla insan aldığımız için kültürel olarak bazı şeyler değişmeye başladı. Mesela şimdi hamamlarda evdeki gibi direkt yıkanıp çıkılıyor. Eskiden kadınlar, çocuklarını da alırdı, yemekler yapılırdı, toplanıp giderdik”* (K20). Kahvehane kültürü ile ilgili K11'in, görüşleri şu şekildedir: *“Erkeklerin kahvehane kültürü var. Eşim hiç sevmez ama babam, çok giderdi kahvehaneye. Sabaha karşı gelirdi eve. Hele Ramazan ayında sahura kadar otururlardı. Çay içerlerdi, arkadaşlarıyla birlikte otururlardı. Şu anda kahvehane kültürü yaşlılar için halâ devam ediyor. Gençler genelde Adalar tarafındaki kafelerde takılıyorlar”* (K11). K3 ise Ramazan gelenekleri ile ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Ramazan'da iftar yemekleri veririz. Ama ilk 15 gün kimse kimseye gitmez. 15 günden sonra herkes birbirini çağırır. Bayramlarda da birlikte toplanıp yemekler yapıyoruz. İlk gün baba evinde geçer bayramlar”* (K3).

4.1.5. Eskişehir'de Yaşayan Kadınların Boş Zamanlarında Yaptıkları Aktiviteler

Eskişehir'de yaşayan kadınların boş zamanlarında yaptıkları aktiviteleri belirlemek amacıyla yöneltilen “Eskişehir'de yaşayan kadınlar boş zamanlarında neler yapar?” sorusuna verilen yanıtlar incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda “Eskişehir'de yaşayan kadınların boş zamanlarında yaptıkları aktiviteler” ana teması ve bu ana tema altında “sosyal faaliyetler”, “imece usulü yardımlaşmalar”, “kişisel faaliyetler”, “kültürel faaliyetler”, “açık alan faaliyetleri” ve “sportif faaliyetler” olmak üzere toplam altı alt tema belirlenmiştir. Bu alt temaların altında ise ifadelerin tekrar etme sıklığına göre kodlar yer almaktadır. Tablo 7'de

“Eskişehir’de yaşayan kadınların boş zamanlarında yaptıkları aktiviteler” ana teması altında yer alan alt temalara ve kodlara yer verilmiştir.

Tablo 7. Eskişehir’de yaşayan kadınların boş zamanlarında yaptıkları aktiviteler (Tema 5)

Tema 5	Alt Temalar	Kodlar
Eskişehir’de yaşayan kadınların boş zamanlarında yaptıkları aktiviteler	Sosyal faaliyetler	-Gün yapmak (19) -Günde sohbet etmek (8) -Kapı önünde oturmak (8) -Gezmek (7) -Komşuya gitmek (2) -Arkadaşlarla buluşmak (2) -Akraba ziyaretleri yapmak (1)
	İmece usulü yardımlaşmalar	Kışlık Yiyecek Hazırlıkları -Salça yapmak (10) -Tarhana yapmak (7) -Makarna/erişte yapmak (4) -Turşu yapmak (3) -Reçel yapmak (2) -Yufka yapmak (2) -Mantı yapmak (1)
	Kişisel faaliyetler	-El işi yapmak (10) -Alışveriş yapmak (5)
	Kültürel faaliyetler	-Hamama gitmek (5) -Belediyenin düzenlediği etkinliklere katılmak (3) -Sergiye katılmak (2) -Kermes düzenlemek (2) -Müzelere gitmek (1)
		-Parka gitmek (3)

	Açık alan faaliyetleri	-Piknik yapmak (2) -Adalar'a gitmek (1) -Hamamyolu'nda gezmek (1) -Doktorlar caddesinde gezmek (1) -Sazova'ya gitmek (1) -Kentpark'a gitmek (1)
	Sportif faaliyetler	-Yürüyüş yapmak (2) -Spor yapmak (2)

Eskişehir'de yaşayan kadınlar boş zamanlarını en fazla sosyal faaliyetler, imece usulü yardımlaşmalar, kişisel faaliyetler, kültürel faaliyetler ve açık alan faaliyetleri ile değerlendirmektedir. Sportif faaliyetlere ise Eskişehir'de yaşayan kadınların çok azı katılmaktadır. Eskişehir'de yaşayan kadınların boş zamanlarında günlere katıldığını ifade eden K2'in görüşleri şu şekildedir: *"Eskişehir'de kadınlar genelde günlere, sohbetlere katılır. Ben kendi annemden örnek verecek olursam annemin hem akraba günleri hem arkadaş günleri var. Mesela halam, hem akraba günlerinde var hem de annemin arkadaşlarıyla katıldığı günde var"* (K2). Kadınların boş zamanlarında birbirlerine yardım ettiğini vurgulayan K1'in görüşleri şu şekildedir: *"Kadınlar tarhana, makarna, salça yapmak için bir araya gelirler. Köylerde bu tür yardımlaşmalar devam eder. Yılın belli dönemlerinde kadınlar bunları yapmak için zaman ayırırlar, bir gün birine öteki gün diğerine yaparlar"* (K1). K25, kadınların boş zamanlarında hamama gittiğini şu sözleriyle vurgulamaktadır: *"Kadınlar genelde toplanıp hamama giderler"* (K25).

4.1.6. Eskişehir'de Yaşayan Erkeklerin Boş Zamanlarında Yaptıkları Aktiviteler

Eskişehir'de yaşayan erkeklerin boş zamanlarında yaptıkları aktiviteleri belirlemek amacıyla yöneltilen "Eskişehir'de yaşayan erkekler boş zamanlarında neler yapar?" sorusuna verilen yanıtlar incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda "Eskişehir'de yaşayan erkeklerin boş zamanlarında yaptıkları aktiviteler" ana teması ve bu ana tema altında "sosyal faaliyetler", "açık alan faaliyetleri", "sportif faaliyetler", "turistik faaliyetler", "kapalı alan faaliyetleri" ve "kişisel faaliyetler" olmak üzere toplam altı alt tema belirlenmiştir. Bu alt temaların altında ise

ifadelerin tekrar etme sıklığına göre kodlar yer almaktadır. Tablo 8’de “Eskişehir’de yaşayan erkeklerin boş zamanlarında yaptıkları aktiviteler” ana teması altında yer alan alt temalara ve kodlara yer verilmiştir.

Tablo 8. Eskişehir’de yaşayan erkeklerin boş zamanlarında yaptıkları aktiviteler (Tema 6)

Tema 6	Alt Temalar	Kodlar
Eskişehir’de yaşayan erkeklerin boş zamanlarında yaptıkları aktiviteler	Sosyal faaliyetler	-Kahvehaneye gitmek (22) -Arkadaşlarla buluşmak (4) -Okey oynamak (3) -Sohbet etmek (3) -Kafeye gitmek (2) -Kâğıt oynamak (1) -Tavla oynamak (1) -Aileyle zaman geçirmek (1) -Çocuğuyla zaman geçirmek (1)
	Açık alan faaliyetleri	-Piknik yapmak (10) -Parkta oturmak (2) -Bahçede oturmak (1)
	Sportif faaliyetler	-Eskişehirspor maçını izlemek/gitmek (6) -Halı saha maçı yapmak (5) -Yüzmek (1)
	Turistik faaliyetler	-Tatil yapmak (3)
	Kapalı alan faaliyetleri	-TV izlemek (3)
	Kişisel faaliyetler	-İbadet etmek (2) -Balık tutmak (1)

Eskişehir’de yaşayan erkekler, boş zamanlarını en fazla sosyal faaliyetler, açık alan faaliyetleri ve sportif faaliyetler ile değerlendirmektedir. Turistik faaliyetler, kapalı alan

faaliyetleri ve kişisel faaliyetler ise Eskişehir’de yaşayan erkeklerin daha az katıldığı boş zaman değerlendirme faaliyetleridir. Eskişehir’de yaşayan erkeklerin boş zamanlarında kahvehaneye gittiğini belirten K20, görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Erkekler evlerine en yakın yerlerdeki kahvehaneye giderler. Her gün mutlaka giderler. Gitmeyince de ‘Sen nerede kaldın? Gözümüz yollarda kaldı’ diyorlar. Orayı okul gibi görüyorlar. Onların sanki ders saati var, her gün orada o saatte görüşmek zorundalar. Erkeklerde kahvehane kültürü hep vardı. Onlar da haklı. Kadınlar gün yapıyor, erkeklerin günleri de kahvehanede oluyor”* (K20). Konu ile ilgili K27’nin görüşleri ise şu şekildedir: *“Erkekler genelde arkadaşlarıyla toplanıp pikniğe gidiyorlar”* (K27). Eskişehir’de yaşayan erkeklerin boş zamanlarında Eskişehirspor maçına gittiğini belirten K7, görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Erkekler genelde Eskişehirspor’un maçına giderler. Başka aktiviteler de yaparlar ama %80 Eskişehirspor’un maçına giderler”* (K7).

5. Tartışma ve Sonuç

Yerli halk için boş zaman kavramı, en çok dinlenmeyi ifade etmektedir. Dinlenmeyi ise kendine zaman ayırmak takip etmektedir. Eskişehirli yerli halk boş zamanlarını en çok sosyal faaliyetler, kültürel faaliyetler, sportif faaliyetler, kişisel faaliyetler, kapalı alan faaliyetleri, turistik faaliyetler, açık alan faaliyetleri ve teknoloji içerikli faaliyetler ile değerlendirmektedir. Yerli halk, sosyalleşmek amacıyla en çok arkadaşlarıyla buluşmakta ve onlarla zaman geçirmektedir. Bunu sırasıyla çocuklarıyla zaman geçirme, gezme ve kahvehaneye gitme aktiviteleri izlemektedir. Çalışmanın sonuçları, Kurar (2020) ve Bölükbaş (2019) tarafından yapılan çalışma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Kurar (2020), Alanya’da yaşayan yerli halkın rekreasyon deneyim tercihlerinin, beklentilerinin ve memnuniyet düzeylerinin belirlenmesine yönelik yaptığı bir çalışmada, yerli halkın boş zamanlarında çoğunlukla arkadaşlarıyla birlikte vakit geçirdiklerini tespit etmiştir. Benzer şekilde, Bölükbaş (2019) tarafından yapılan bir çalışmada çoğunluğun arkadaş grubuyla boş zaman faaliyetlerine katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Eskişehirli yerli halk, boş zamanlarında kültürel bir faaliyet olarak en çok hamama gitmektedir. Hamama gitmenin dışında ise çoğunlukla sinema ve tiyatro gibi kültürel faaliyetlere katılmaktadırlar. Yerli halk, sportif faaliyetler arasında en çok yürüyüş yapmayı tercih etmektedir. Yürüyüş yapma aktivitesini sırasıyla spor yapma, yüzme ve bisiklet sürme aktiviteleri takip etmektedir. Yerli halk, kişisel bir faaliyet olarak ise çoğunlukla kitap okuyarak boş zamanlarını değerlendirmektedir. Aynı zamanda, kendilerine zaman ayırmakta ve

hobileriyle ilgilenmektedirler. Yerli halk, kapalı alan faaliyeti olarak ise en çok TV izlemektedir. Güçer, Altunöz ve Çelikkanat Paslı (2019) tarafından yapılan çalışmada, yerli halk tarafından en fazla tercih edilen boş zaman faaliyetlerinin yaylaya gitmek, TV izlemek ve müzik dinlemek gibi aktiviteler olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Türker, Ölçer ve Aydın (2016), yerli halkın boş zaman değerlendirme faaliyetlerini araştırdıkları çalışmada, Safranbolu halkının boş zamanlarını aile ile TV izleyerek, dinlenerek, gezmeye giderek ve müzik dinleyerek, genelde pasif aktivitelerle değerlendirdiklerini ve boş zaman değerlendirmede ev içi faaliyetlerin önemli olduğunu ortaya koymuştur. Eskişehirli yerli halkın turistik faaliyet olarak ise en çok tatile çıktığı anlaşılmaktadır. Yerli halk, açık alanlarda piknik yaparak da boş zamanlarını değerlendirmektedir. Teknoloji içerikli faaliyet olarak ise en çok sosyal medya kullanmaktadırlar.

Eskişehirli yerli halkın boş zaman aktivitelerine katılmalarında en çok toplumsal faktörler etkili olmaktadır. Toplumsal faktörleri sırasıyla fırsat faktörleri, ekonomik faktörler, demografik faktörler takip etmektedir. Bunun yanı sıra kişisel faktörler ve mesleki faktörler, yerli halkın boş zaman aktivitelerine katılımını daha az etkilemiştir. Çocuk bakımı, boş zaman aktivitelerine katılmalarında yerli halkı engelleyen bir toplumsal bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Oysa Eskişehir, ebeveynlerin çocukları ile birlikte katılabilecekleri birçok rekreasyon imkânı sunmaktadır. Buna ek olarak, aileler ve arkadaşlar da bir boş zaman aktivitesine katılmada yerli halkı etkilemektedir. Kültür de boş zamana katılmada önemli bir toplumsal faktör olarak öne çıkmaktadır. Bir fırsat faktörü olan zaman, yerli halkın boş zaman faaliyetlerine katılımında önemli bir etkiye sahiptir. Ekonomik faktörler arasında yer alan gelir, yerli halkın boş zaman aktivitelerine katılımını engelleyen bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Yerli halkın eğitim düzeyi ise onların boş zaman aktivitelerine katılımında en fazla etkili olan demografik faktördür. Yaş ilerledikçe yerli halk, boş zaman faaliyetlerine katılmada zorlanmaktadır. Eskişehirli yerli halk için bir boş zaman faaliyetine katılmada cinsiyet, önemli bir etkiye sahip değildir.

Eskişehir, hem maddi hem de manevi açıdan birçok kültürel yapıya sahiptir. Maddi kültürel yapılar arasında Eskişehir, en çok yeme-içme kültürüyle öne çıkmaktadır. Çibörek, Eskişehir'in yeme-içme kültürünü yansıtan yiyeceklerin başında gelmektedir. Çiböreği sırasıyla mantı ve balaban köfte takip etmektedir. Eskişehir'in bir diğer önemli maddi kültürel yapısı ise tarihi, kültürel ve sanatsal yapılarıdır. Bu yapılar içinde en çok Odunpazarı Evleri öne çıkmaktadır. Odunpazarı Evleri'ni ise müzeler takip etmektedir. Eskişehir'in gezilecek

görülebcek yerleri arasında Porsuk ayı ve Sazova Parkı, ön plândadır. Lületaş, Eskişehir'in maddi kültürünü yansıtan önemli bir değerdir. Kurşunlu Camii ve Seyyid Battalgazi Türbesi, Eskişehir'in maddi kültürünü en çok yansıtan dini yapılarıdır.

Eskişehir'in manevi kültürel yapıları arasında en çok düğün gelenekleri ön plândadır. Düğün geleneklerini sırasıyla sosyal ve kültürel etkinlikler ve Ramazan gelenekleri takip etmektedir. Damat kaldırma, Eskişehir'in en çok yaşatılan düğün geleneğidir. Bunun yanı sıra çiftetelli oyunu ve gelin hamamı da düğün gelenekleri arasında öne çıkmaktadır. Hamama gitmek, Eskişehirli yerli halkın boş zamanlarında en çok katıldığı sosyal ve kültürel etkinliktir. Hamam kültüründen sonra kahvehane kültürü de Eskişehir'in bir diğere önemli kültürü olarak ön plâna çıkmaktadır. Eskişehir'de Ramazan aylarında en çok Ramazan şenlikleri yapılmaktadır. Bunu takiben iftar davetleri verilmekte, bayram gezmelerine gidilmekte ve Hacivat-Karagöz oynatılmaktadır.

Eskişehir'de yaşayan kadınlar, boş zamanlarında en çok sosyal faaliyetlere katılmaktadır. Sosyal faaliyetleri, sırasıyla imece usulü yardımlaşmalar ve kişisel faaliyetler takip etmektedir. Eskişehir'de yaşayan kadınlar, sosyalleşmek amacıyla en çok gün yapmaktadırlar. Gün yapmayı, sırasıyla günde sohbet etme, kapı önünde oturma ve gezme faaliyetleri takip etmektedir. İmece usulü yardımlaşma olarak en çok kışlık yiyecek hazırlıkları yapmaktadırlar. Kişisel faaliyet olarak ise en çok el işi yapmaktadırlar. El işi yapmanın yanı sıra alışveriş de yapmaktadırlar. Eskişehir'de yaşayan kadınlar, kültürel bir faaliyet olarak en çok hamama gitmektedirler. Bunun yanı sıra belediyenin düzenlediğı etkinliklere de katılmaktadırlar.

Eskişehir'de yaşayan erkekler, boş zamanlarında en çok sosyal faaliyetlere katılmaktadırlar. Sosyal faaliyetleri sırasıyla açık alan faaliyetleri ve sportif faaliyetler takip etmektedir. Eskişehir'de yaşayan erkekler, sosyalleşmek amacıyla boş zamanlarında en çok kahvehaneye gitmektedirler. Buna ek olarak boş zamanlarında arkadaşlarıyla buluşmaktadırlar. Açık alan faaliyeti olarak ise en çok piknik yapmaktadırlar. Erkekler, sportif faaliyet olarak en çok Eskişehirspor maçına gitmekte veya maçı TV'den izlemektedirler. Bu çalışmanın sonuçlarını destekler nitelikte Aydın ve Özel (2015) tarafından Eskişehir'de yapılan başka bir çalışmada da, Eskişehir'in yerli halkının bir rekreasyon faaliyeti olarak Eskişehirspor'un maçlarına gitmeyi sevdiği, bunu doğduğu şehrin takımını desteklemek ve spor tutkuları nedeniyle yaptıkları görülmüştür.

Eskişehir Odunpazarı Evleri'nde Ramazan gecelerinde insanların boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri, Okumuş (2013) tarafından yapılan bir çalışmada ortaya konmuştur. Çalışmanın sonucunda Odunpazarı Evleri'nde Ramazan Ayı boyunca boş zaman değerlendirmenin, dinlenme, eğlenme, oyun, arkadaşlık, toplumsal münasebetler, eğitim, siyaset, yeme-içme kültürü, sosyalleşme, ekonomi, aile, kadın ve vakit geçirme gibi boyut ve işlevleri kapsadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yazar, 2015 yılında yaptığı diğer bir çalışmada ise Eskişehir Odunpazarı Evleri'nde yaz ve kış aylarında, gece ve gündüz, Ramazan ayında ve diğer aylarda insanların boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmada, boş zaman değerlendirme mekânları içinde her kesimden insanın boş zaman değerlendirme kapsamında dinlenme, eğlenme, oyun, arkadaşlık, toplumsal münasebetler, eğitim, siyaset, yeme-içme kültürü, sosyalleşme, ekonomi, vakit geçirme, din, kadın ve aile, sanat, müzik, kamuoyu, turizm ve dedikodu gibi faaliyetlerde buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, bu çalışmada da Eskişehirli yerli halkın boş zamanlarını dinlenme, arkadaşlarla zaman geçirme, yeme-içme, Ramazan gelenekleri ve sosyalleşme gibi faaliyetlerle değerlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Hamam kültürü, Eskişehir'in en önemli kültürel yapısıdır. Hamam kültürünü kahvehane kültürü, Odunpazarı Evleri ve çibörek takip etmektedir. Aynı zamanda, Eskişehirli yerli halk, boş zamanlarında en çok sosyal ve kültürel faaliyetlere katılmaktadır. Sosyal faaliyetler içinde yerli halk en çok arkadaşlarıyla buluşmakta ve onlarla zaman geçirmektedir. Yerli halk, kültürel faaliyet olarak ise en çok hamama gitmektedir. Dolayısıyla, Eskişehirli yerli halk boş zamanlarında Eskişehir'e özgü kültürel yapıları yansıtan faaliyetlere katılmaktadır. Çalışmanın sonucunda, Eskişehir'in sahip olduğu kültürel yapıların yerli halkın boş zaman değerlendirme alışkanlıklarını birçok yönden etkilediği, halkın boş zaman değerlendirme faaliyetlerinde Eskişehir'in kültürüne özgü pek çok öğenin önemli ölçüde yansımaları olduğu görülmüştür. Bu bağlamda, Eskişehir'in sahip olduğu maddi ve manevi kültürel yapıların, yerli halkın boş zaman faaliyetlerini etkilediğini ve hatta çeşitlendirdiğini söylemek mümkündür.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, turizm sektörü uygulayıcılarına ve ileride yapılacak olan çalışmalara yönelik bazı öneriler getirilebilir. Toplumların sahip oldukları kültürel yapılar, onların boş zaman faaliyetlerine katılmalarında önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla, turizm ve rekreasyon işletmelerinin yerli halkın boş zamanlarında ihtiyaç duydukları ürün ve hizmetleri geliştirebilmeleri için buldukları bölgedeki toplumun kültürünü iyi tanıması gerekmektedir. Bu bağlamda işletmeler, ürün ve hizmetlerini toplumların kültürünü yansıtacak şekilde sunabilir. Bu işletmelerin yanı sıra yerel yönetimler de yerli

kültürü dikkate alarak faaliyetlerde bulunabilir. Bu kapsamda, yerel yönetimler, düzenledikleri festival, şenlik, panayır ve gösteri faaliyetlerinde yerel kültürü yansıtan öğelere yer verebilir. Örneğin, yerel yiyeceklerin tanıtıldığı festivaller düzenlenebilir. Aynı zamanda belediye bünyesinde verilen kurslar, kültürel faaliyetler anlamında çeşitlendirilebilir. Bunun yanı sıra, yeni neslin kültürel yapıyı bilmesi, sahip çıkması ve gelecek nesillere aktarabilmesi için belediyeler veya okullar tarafından kültür turları düzenlenebilir. Yerel kanallarda veya sinemalarda bölgenin kültürünü yansıtan filmlere, belgesellere ve dizilere yer verilebilir. Aynı zamanda, tiyatrolarda yörenin kültürünü yansıtan konuşma tarzı, kostüm, dekor gibi unsurlar öne çıkarılabilir. Bunun dışında, insanların boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla tercih ettikleri kafeler, restoranlar, eğlence mekânları ve diğer sosyal tesisler, bölgenin kültürünü yansıtacak şekilde otantik olarak tasarlanabilir. Bununla birlikte yiyecek içecek işletmeleri menülerinde yöresel lezzetlere yer verebilir.

Bu çalışma, kültür ve boş zamanı konu alan ileride yapılacak olan çalışmalara yol gösterici olabilir. Araştırmacılar, ileride konu ile ilgili yapacakları farklı çalışmalarda nicel bir yöntem benimseyerek araştırma kapsamını genişletebilirler. Yerli halkın yanı sıra, farklı gruplar üzerinde de araştırma yapılarak örneklem çeşitliliği artırılabilir. Örneğin, Eskişehirli olmayan ancak Eskişehir’de yaşayan insanlara yönelik bir çalışma yapılabilir. Bunun yanı sıra, geçici süreliğine Eskişehir’de yaşayan öğrencilere yönelik bir çalışma yapılabilir. Eskişehir’in hamam ve kahvehane kültürü daha detaylı ele alınarak başka çalışmalara konu olabilir. Eskişehir iliyle sınırlı olan bu çalışma, farklı illerde de yapılarak karşılaştırma olanağı sağlanabilir.

6. Kaynakça

Aydın, Ç. ve Özel, Ç. H. (2015). Futbol müsabakalarına izleyici olarak katılımı etkileyen güdüler: Eskişehirspor taraftarları üzerine bir ön çalışma. *1. Uluslararası Türk Dünyası Turizm Sempozyumu*, (761-771). Kastamonu. Etkinlik tarihi: (19.11.2015-21.11.2015)

Bölükbaş, S. (2019). *KOP bölgesi üniversiteleri turizm fakültesi öğrencilerinin boş zaman faaliyetlerine bakış açılarının incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Emir, E. (2012). Rekreatif etkinliklere katılımın önündeki engellerin belirlenmesi: Üniversite öğrencileri örneği. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Erkal, M. (1984) *Sosyal meselelerimiz ve sosyal değişme*. Ankara: Mayaş Yayınları.

Giddens, A. (2009). *Sociology* (6. b.). Polity Press.

Glesne, C. (2013). *Nitel araştırmaya giriş*. (A. Ersoy, ve P. Yalçınoğlu, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.

Göçer, A. (2012). Dil-kültür ilişkisi ve etkileşimi üzerine. *Türk Dili*, 729, 50-57.

Güçer, E., Altunöz, Ö., ve Çelikkat Paslı, N. (2019). Yerel halkın boş zaman değerlendirme alışkanlıkları: Giresun ili örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(4), 3189-3201.

Karaküçük, S., ve Akgül, B. (2016). *Ekorekreasyon rekreasyon ve çevre*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Kılbaş Köktaş, Ş. (2004). *Rekreasyon boş zamanı değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kozak, N. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu.

Kurar, İ. (2020). Yerel halkın rekreasyon deneyim tercihlerinin, beklentilerinin ve memnuniyet düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma: Alanya Dim Çayı Vadisi örneği. *Journal of Tourism Theory and Research*, 6(2), 140-155.

Kurar, İ., ve Baltacı, F. (2014). Halkın boş zaman değerlendirme alışkanlıkları: Alanya örneği. *International Journal of Science Culture and Sport*(2), 39-52.

Kül Avan, S., ve Karaküçük, S. (2019). Farklı kültürlerde boş zaman davranışı: Aleviler örnekleme. *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 9-20.

Leitner, M. J., ve Leitner, S. F. (2004). *Leisure enhancement* (3. b.). Haworth Press.

Okumuş, E. (2013). Odunpazarı evlerinde Ramazan gecelerinde boş zaman mekânları. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 103-140.

Okumuş, E. (2015). Eskişehir Odunpazarı evlerinde boş zaman kültürü. *Turkish Studies*, 10(2), 721-734.

Önal, A. (2007). Ev hanımlarının rekreasyon faaliyetlerine katılımlarının ve beklentilerinin tespiti (İstanbul Anadolu Yakası örneği). *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü .

Şahin, C. (2011). Bir göçmen kenti olarak Eskişehir ve Eskişehir'in sosyo-kültürel yapısında Tatar kimliği. *İdealkent*, 2(3), 220-243.

Torkildsen, G. (2005). *Leisure and recreation management* (5. b.). Routledge.

Tutar, H., ve Erdem, T. (2020). *Örnekleriyle bilimsel araştırma yöntemleri ve SPSS uygulamaları* (1 b.). Seçkin Yayıncılık.

Türker, N., Ölçer, H., ve Aydın, A. (2016). Yerel halkın serbest zaman değerlendirme alışkanlıkları: Safranbolu örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 49-62.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İnternet Kaynakları

Eskişehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2020). Erişim adresi: <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-150008/eskisehir-2013-unesco-somut-olmayan-kulturel-miras-bask-.html> (Erişim Tarihi: 11.06.2022)

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, (2021). Erişim adresi: https://www.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_id=16 (Erişim Tarihi: 25. 03. 2021).